

dr Anna Szymczyk-Furgał

Scenariusz lekcji

Przedmiot **podstawy prawa**.

Podstawa programowa

Wiedza o społeczeństwie IV R

33. Prawo karne. Uczeń:

3) przedstawia kary (...) obowiązujące w polskim prawie.

Temat lekcji: **Katalog kar w polskim Kodeksie karnym.**

Cele ogólne:

Uczeń:

1. samodzielnie wyciąga wnioski;
2. wyraża własne zdanie w wybranych sprawach i uzasadnia je;
3. rozumie znaczenie prawa w codziennym życiu obywatela;
4. współpracuje z innymi – planuje, dzieli się zadaniami i wywiązuje się z nich.

Cele operacyjne:

1. uczeń zna katalog kar ujęty w art. 32 k.k.;
2. uczeń potrafi dokonać charakterystyki kary grzywny, ograniczenia wolności, pozbawienia wolności, 25 lat pozbawienia wolności, dożywotniego pozbawienia wolności;
3. uczeń rozumie celowość stosowania ww. kar.

Metody pracy:

- pogadanka z elementami dyskusji;
- praca z materiałem źródłowym (fragmenty Kodeksu karnego, kazusy);
- praca z podręcznikiem;
- pokaz slajdów.

Formy pracy:

- praca w grupie, grupa wybrana losowo;

- praca indywidualna.

Środki dydaktyczne:

- tablica interaktywna;
- tablica szkolna;
- materiały źródłowe (fragmenty Kodeksu karnego, Kodeksu wykroczeń, kazusy) do powielenia dla uczniów;
- podręcznik Jolanta Jerzewska, *Elementy prawa. Podręcznik z ćwiczeniami*, Warszawa 2017.

Przebieg zajęć:

Czynności wstępne:

Sprawdzenie listy obecności. Podział klasy na 5- 6-osobowe grupy (grupa wybrana losowo).

Przypomnienie wiadomości z poprzednich zajęć – pojęcie i rodzaje przestępstwa– *ćwiczenie 1, 3, 4, podręcznik, s. 300.*

Część właściwa:

1. Próba odpowiedzi na pytanie – czym jest kara i w jaki sposób ma oddziaływać na sprawcę? (*slajd 2,3,4*).
 2. Każda z grup uczniowskich wylosowuje jedną z kar ujętych w art. 32 k.k. Uczniowie mają za zadanie dokonać charakterystyki wylosowanej kary oraz wskazać cel jej stosowania (*podręcznik, s. 95-98; materiał źródłowy – art. 32, 33, 34, 37 k.k.; slajdy 5-9*).
 3. Próba odpowiedzi na pytanie – która z omówionych kar, w odczuciu uczniów, jest najdotkliwsza i dlaczego?
 4. Praca w grupach na podstawie materiałów źródłowych (*materiał źródłowy - kazus 1, kazus 2; podstawa prawna do analizy kazusów – art. 119 k.w.; art. 278, 53, 58, 39 k.k.; slajdy 11, 12*).
- Przypominamy, od czego zależy wysokość wyroków (m.in. sankcja zapisana w ustawie, osobowość i postawa sprawcy, doświadczenie życiowe sędziego).
 - Wyniki pracy uczniów zapisujemy na tablicy i porównujemy. Omawiamy rozbieżności, prosząc uczniów o uzasadnienie swoich wyroków.

Podsumowanie:

1. Przypomnienie definicji i celu kary.

2. *Ćwiczenie 1, podręcznik, s. 302.*

3. Ocena pracy uczniów.

Zadanie domowe:

Zebranie informacji, w jakich państwach obowiązuje kara śmierci i w jaki sposób jest wykonywana.

Materiały źródłowe

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (tekst jedn. Dz.U. z 2017 r. poz .2204)

Art. 32. Katalog kar

Karami są:

- 1) grzywna;
- 2) ograniczenie wolności;
- 3) pozbawienie wolności;
- 4) 25 lat pozbawienia wolności;
- 5) dożywotnie pozbawienie wolności

Art. 33. Grzywna

§ 1. Grzywnę wymierza się w stawkach dziennych, określając liczbę stawek oraz wysokość jednej stawki; jeżeli ustawa nie stanowi inaczej, najniższa liczba stawek wynosi 10, zaś najwyższa 540.

§ 2. Sąd może wymierzyć grzywnę także obok kary pozbawienia wolności wymienionej w art. 32 *katalog kar* pkt 3, jeżeli sprawca dopuścił się czynu w celu osiągnięcia korzyści majątkowej lub gdy korzyść majątkową osiągnął.

§ 3. Ustalając stawkę dzienną, sąd bierze pod uwagę dochody sprawcy, jego warunki osobiste, rodzinne, stosunki majątkowe i możliwości zarobkowe; stawka dzienna nie może być niższa od 10 złotych, ani też przekraczać 2000 złotych.

Art. 34. Kara ograniczenia wolności

§ 1. Jeżeli ustawa nie stanowi inaczej, kara ograniczenia wolności trwa najkrócej miesiąc, najdłużej 2 lata; wymierza się ją w miesiącach i latach.

§ 1a. Kara ograniczenia wolności polega na:

- 1) obowiązku wykonywania nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne; (...)
- 4) potrąceniu od 10% do 25% wynagrodzenia za pracę w stosunku miesięcznym na cel społeczny wskazany przez sąd.

§ 1b. Obowiązki i potrącenie, o których mowa w § 1a, orzeka się łącznie lub osobno.

§ 2. W czasie odbywania kary ograniczenia wolności skazany:

- 1) nie może bez zgody sądu zmieniać miejsca stałego pobytu; (...)
- 3) ma obowiązek udzielania wyjaśnień dotyczących przebiegu odbywania kary.

§ 3. Wymierzając karę ograniczenia wolności, sąd może orzec świadczenie pieniężne wymienione w art. 39 *katalog środków karnych* pkt 7 lub obowiązki, o których mowa w art. 72 *obowiązki nakładane na skazanego w okresie warunkowego zawieszenia wykonania kary* §1 pkt 2–7a.

Art. 37. Kara pozbawienia wolności

Kara pozbawienia wolności wymieniona w art. 32 *katalog kar* pkt 3 trwa najkrócej miesiąc, najdłużej 15 lat; wymierza się ją w miesiącach i latach.

Kazus 1

Ksawery i Agnieszka próbowali wynieść ze sklepu spożywczego alkohol na łączną sumę 520 zł. Zamierzali sprzedać ukradziony towar i z pozyskanych pieniędzy zakupić nierefundowany lek dla swojego syna. Ksawery i Agnieszka nigdy wcześniej nie popełnili przestępstwa i w związku z tym brakowało im doświadczenia. Podczas dokonywania kradzieży zostali złapani przez ochronę sklepu. Sprawa trafiła do sądu.

Kazus 2

Ksawery i Agnieszka próbowali wynieść ze sklepu spożywczego alkohol na łączną sumę 520 zł. Zamierzali ukradziony towar przeznaczyć na organizowane przez nich spotkanie z udziałem znajomych, na którego organizację zabrakło im gotówki. Ksawery i Agnieszka nigdy wcześniej nie popełnili przestępstwa i w związku z tym brakowało im doświadczenia. Podczas dokonywania kradzieży zostali złapani przez ochronę sklepu. Sprawa trafiła do sądu.

Podstawa prawa do kazusu 1, 2

Ustawa z dnia 20 maja 1971 r. – Kodeks wykroczeń (tekst jedn. Dz.U. z 2018 r. poz. 618)

Art. 119.

§ 1. Kto kradnie lub przywłaszcza sobie cudzą rzecz ruchomą, jeżeli jej wartość nie przekracza 250 złotych, podlega karze aresztu, ograniczenia wolności albo grzywny.

§ 2. Usiłowanie, podżeganie i pomocnictwo są karalne.

§ 3. Jeżeli sprawca czynu określonego w § 1 dopuścił się go na szkodę osoby najbliższej, ściganie następuje na żądanie pokrzywdzonego.

§ 4. W razie popełnienia wykroczenia określonego w § 1, można orzec obowiązek zapłaty równowartości ukradzionego lub przywłaszczonego mienia, jeżeli szkoda nie została naprawiona.

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (tekst jedn. Dz.U. z 2017 r. poz. 2204)

Art. 278. Kradzież

§ 1. Kto zabiera w celu przywłaszczenia cudzą rzecz ruchomą, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

§ 2. Tej samej karze podlega, kto bez zgody osoby uprawnionej uzyskuje cudzy program komputerowy w celu osiągnięcia korzyści majątkowej.

§ 3. W wypadku mniejszej wagi, sprawca podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.

§ 4. Jeżeli kradzież popełniono na szkodę osoby najbliższej, ściganie następuje na wniosek pokrzywdzonego. (...)

Art. 53. Zasady i dyrektywy wymiary kary

§ 1. Sąd wymierza karę według swojego uznania, w granicach przewidzianych przez ustawę, bacząc, by jej dolegliwość nie przekraczała stopnia winy, uwzględniając stopień społecznej szkodliwości czynu oraz biorąc pod uwagę cele zapobiegawcze i wychowawcze, które ma osiągnąć w stosunku do skazanego, a także potrzeby w zakresie kształtowania świadomości prawnej społeczeństwa.

§ 2. Wymierzając karę, sąd uwzględnia w szczególności motywację i sposób zachowania się sprawcy, zwłaszcza w razie popełnienia przestępstwa na szkodę osoby nieporadnej ze

względu na wiek lub stan zdrowia, popełnienie przestępstwa wspólnie z nieletnim, rodzaj i stopień naruszenia ciężących na sprawcy obowiązków, rodzaj i rozmiar ujemnych następstw przestępstwa, właściwości i warunki osobiste sprawcy, sposób życia przed popełnieniem przestępstwa i zachowanie się po jego popełnieniu, a zwłaszcza staranie o naprawienie szkody lub zadośćuczynienie w innej formie społecznemu poczuciu sprawiedliwości, a także zachowanie się pokrzywdzonego.

§ 3. Wymierzając karę, sąd bierze także pod uwagę pozytywne wyniki przeprowadzonej mediacji pomiędzy pokrzywdzonym a sprawcą albo ugodę pomiędzy nimi osiągniętą w postępowaniu przed sądem lub prokuratorem.

Art. 58. Prymat kar wolnościowych

§ 1. Jeżeli ustawa przewiduje możliwość wyboru rodzaju kary, a przestępstwo jest zagrożone karą pozbawienia wolności nieprzekraczającą 5 lat, sąd orzeka karę pozbawienia wolności tylko wtedy, gdy inna kara lub środek karny nie może spełnić celów kary. (...)

§ 2a. Kary ograniczenia wolności w postaci obowiązku, o którym mowa w art. 34 *kara ograniczenia wolności* §1a pkt 1, nie orzeka się, jeżeli stan zdrowia oskarżonego lub jego właściwości i warunki osobiste uzasadniają przekonanie, że oskarżony nie wykona tego obowiązku. (...)

Art. 39. Katalog środków karnych

Środkami karnymi są: (...)

7) świadczenie pieniężne;

8) podanie wyroku do publicznej wiadomości.